

“ZİRVƏYƏ DOĞRU”

Sənədli film haqqında isti-isti düşüncələrim

Öncədən deyim ki, nə o film barəsində xəbərim var idi, nə də onun harada təqdim ediləcəyindən. Sağ olsun İqbal müəllimi, tələbə yoldaşımı deyirəm, Dövlət Universitetinin kafedra müdiri və həm də gözəl bəstəkar İqbal Ağayevi nəzərdə tuturam. O, zəng vurdu və bildirdi ki, tələbə yoldaşımız İlqarın atasının həyat yolu barəsində sənədli film çəkilib və onun Mətbuat Mərkəzində təqdimatı olacaq, dəvətlisən...

Bizim tələbə yoldaşlığımızın yaşı çox qədimdi və bu illər ərzində biz həmişə bir-birimizin yanında olmuşuq. Amma İqbal müəllim “İlqarın atası barəsində sənədli film təqdim ediləcək” deyəndə anladım ki, söhbət Azərbaycanın çox dəyərlı ziyalı, böyük alimi, aydını, nurlu pedaqoqu, həm də sözün bütün mənalarında cəsarətli kişilərindən biri olan Xalid Əlimirzəyevdən gəlir.

Ona görə də birmənalı şəkildə “Vaxtında orda olacam” dedim və oldum da. Elə buradaca onu da vurğulayım ki, mətbuat konfransı keçirilən filmin təqdim edildiyi zalda ayaq üstə durmağa da yer yox idi. Tək-tək hallarda təqdimatların belə gur keçirildiyinin şahidi olmuşam.

Doğrudur, bizdə incəsənət adamlarıyla bağlı tədbirlər daha təmtəraqlı keçirilir, çünki oraya çal-çağır adamları daha çox yığılır. Amma ciddi, torpaqla, elmlə, siyasətlə bağlı tədbirlərimizdə təəssüf ki, bu çevrəni görmək hələ ki, mümkün deyil. Bax, bunu düşündüyüm anda ağılıma gələn ilk fikirlərdən biri o oldu ki, bu auditoriyadakıların böyük əksəriyyəti Xalid müəllimin tələbələri, dostları, pərəstişkarları, həmkarları idilər.

Filmin təqdimatına başlamazdan öncə bildirildi ki, ssenari müəllifi Elşən Qəni olan və “Zirvəyə doğru” adlanan bu sənədli əsər böyük bir alim, ağır taxtalı kişi, sözü və şəxsiyyəti bir-biri-

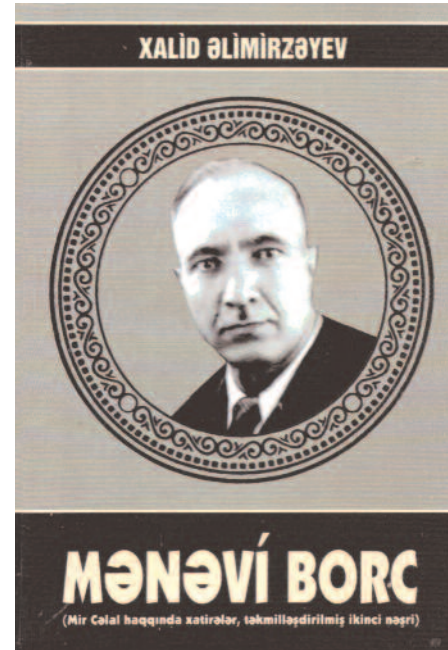
ni tamamlayan insan barəsindədir...

Filmin nümayişi başlayır. Zalda qəribə bir sükut var. Hamı gözünü ekrana zilləyib. Çünki, ordan bu zala burda oturanların böyük əksəriyyətinin əbədiyaşarlığına inandığı Xalid Əlimirzəyev üz tutub danışır. Açıqlığı deyim ki, filmin xronoloji ardıcılığı bir-birini tamamlayır. Zaman öz axarıyla gedir. Hadisələrin baş vermə anları yerindədir.

Necə deyərlər, əlaqələr qırılmayıb. Elə görüntülərin özləri də bu dediklərimin arxa plandan da olsa reallığını təsdiqləyir, ona kölgə salmır. Filmdə mətni oxuyan, səsləndirən aktyor Azad Şükürovun səsi də adamı yormur, amma şəxsən mən burda bir rəngarənglik görmək istəyirdim. Tutaq ki, təbiətlə, dağlarla, uşaqlıqla bağlı düşüncələrdə bir həzin səsə ehtiyac duyduğum. İstərdim ki, filmin həmin hissələrini fərqli bir ifa səsləndirəydi, monotonluqdan çıxaydı. Bu yanaşma təbii ki, tamaşaçı olaraq mənim istəyimdi. Amma o da var ki, filmin ssenarisi daha çox Xalid müəllimin dürüstlüyü, mərdanəliyi, mübarizliyi, qətiyyəti və

bir də bütöv kişi cəngavərliyi üzərində qurulduğundan ssenari müəllifi də, yaradıcı qrup da daha çox sanballı səsə üstünlük veriblər. Bu da onların öz yanaşmasıdır. Bütövlükdə isə filmdəki hər bir detal Xalid Əlimirzəyevi ifadə etmək üçün seçilib. İstər onun müharibə illərinin sonlarına düşən uşaqlığı, istər Dəmiryolu Texniki Peşə Məktəbi həyatı, istər tələbəliyi, istərsə də alimliyi, yazıçılığı, ədəbiyyatşünaslığı və bütün bunların hamısının içərisində də anbaan böyüyən kişi obrazı...

Burda bir haşiyyə çıxım. Mən Xalid müəllimi üzbəüz tələbəlik illərindən tanıyıram. Onun Dövlət Universitetinin ikinci, üçüncü mərtəbədəki dəhlizlərdə ağır, amma qətiyyətli addımları, qarşılaşdığı tələbələrle özünəməxsus təbəssümlə görüşməsi tələbə salamını alması heç gözümün qabağından getmir. Ucaboşlu, enlikürekli, pəhləvan görünüşlü bir kişi, bir alim idi Xalid Əlimirzəyev. Bəzən adama elə gəlirdi ki, ona yaxınlaşmaq, söz soruşmaq olmaz. Amma yaxınlaşanda o qəddər mehriban, mülayim bir halla qarşılaşırdın ki, bu görkəmlə o münasibəti

uyğunlaşdırma bilmir, heyrət içərisində qalırdın. Filmdə də bu detallar qabarıqla göstərilir.

Mən Xalid müəllimi Xalq Hərəkətinin önündə də gördüm, müharibənin ağır anlarında ön cəbhədə də. Hətta onunla Ağdamda, Qubadlıda da qarşılaşdım. Yaxınlaşıb görüşdüm. Özünəməxsus şəkildə dedi:

-Deyəsən bizim tələbələrəndənsən, mənə tanış gəlirsən?

-Mən də bir az cəsarətlə - Həm də oğlunuz İlqarın tələbə yoldaşayam, - dedim.

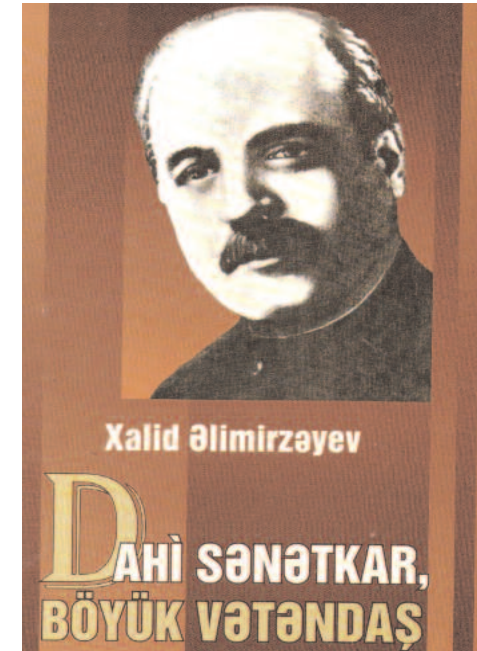
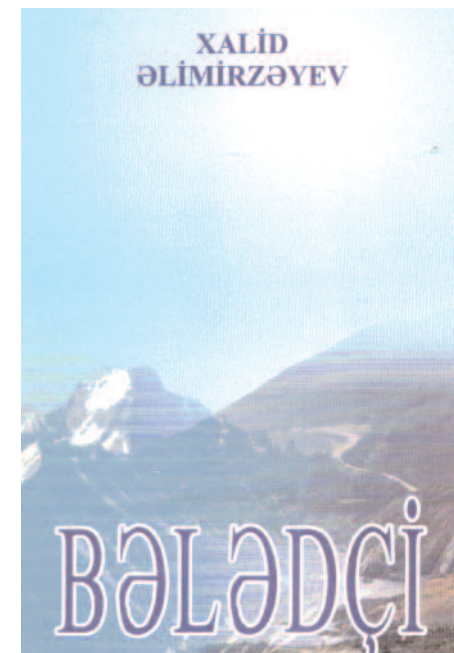
Bəli, Xalid Əlimirzəyev haqqın, kim-səsizin, arxasızın yanında dayanan, əlindən tutan alim idi, kişi idi. O, professor-alim kimi bir müddət çalışdığı Təhsil Nazirliyinin müavini kimi də dəyişmədi, necə vardı elə də qaldı. Xalid müəllim bütün yaradıcılığında, istər ədəbi-tənqid araşdırmalarında, istər teatr tənqidində, istər bədii əsərlərində, xüsusilə dram əsərlərində heç nəyi birtərəfli ortaya qoymadı.

Hər şeye həqiqət prizmasından baxdı və özünün güvəndiyi, inandığı, əmin olduğu həqiqət şəklində də əsə-

rə səhnə ömrü verdi, onu tamaşaçı qarşısına çıxardı. Filmin özündəki məqamlardan da aydın olur ki, Xalid Əlimirzəyev əqidəsi ilə əməli üst-üstə düşən alimdi, insandı, kişidi. Onun özünün yazdığı və filmdə də səsləndirildiyi kimi, onun böyük dayaq nöqtəsi, həyatının ən böyük xeyirxahı Mir Cəlal Paşayev olub.

Öncə tələbə kimi Mir Cəlal Paşayev ona yol göstərmiş, sonra onun elmi rəhbəri olub, namizədlik və doktorluq işlərinə rəhbərlik edib.

Bir kafedrada çiyin-çiyinə işləməsinə xeyir-dua verib. Bütün bunları filmdə həm Xalid müəllim barəsində danışan Xalq şairi Nəriman Həsənzadə, həm akademik Arif Paşayev, həm filologiya elmləri doktoru, professor, Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının rektoru, AMEA-nın həqiqi üzvü Nərgiz Paşayeva, Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı, şair Ramiz Rövşən, eləcə də Xalid müəllimin ailə üzvləri, tələbələri və digərləri ekrandan bir daha bizlərə çatdırdı. Tamaşaçı gördü və inandı ki, Xalid müəllim həm öz müəlliminə layiq

tələbə, həm öz xalqına layiq oğlu, həm də öz tələbələrinə layiq müəllim olub.

Bəli, film Xalid müəllimin həyat və fəaliyyətinin müxtəlif məqamlarını da, yəni ayrı-ayrı vaxtların çəkilişlərindən götürülmüş epizodlarla cıalanıb. Onun musiqisi də çox həzindi və Xalid müəllimin öz vəsiyyətinə uyğun bir şəkildə doğrulduğu kənddə dəfn olunması, qəbrinin də arzusuna rəğmən dağa tərəf olması çox mətləblərdən xəbər verir. Bu, hardasa zirvənin bitmədiyini, üzü Tanrıya doğru yüksəldiyi anlamını da tamaşaçıya çatdırır. Elə filmin müzakirəsi zamanı gözəl sənətçimiz, Xalq artisti Flora xanım Kərimovanın, Xalid müəllim haqqında kövrək çıxışı onun tələbələrini, filmin səsləndirən Azad bəyin, həmçinin bu sətirlərin müəllifinin ilkin təəssüratına görə film alınmış. Yəni, “Dünya” musiqili Teleradio Şirkətinin istehsalı olan “Zirvəyə doğru” sənədli filmi həyata vəsiqə alıb. Bu münasibətlə filmdə əməyi olan hər kəsə yaradıcılıq uğurları arzu edirəm.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU